

Myšlení jako činnost

Descartes měl za to, že myšlení resp. myslící bytost (přesně: myslící věc, „res“) je substance. Nejspíš pod tímto vlivem, i když neuvědoměně, se Walter Benjamin (Výbor II, s. 73) táže: „Může však člověk jako empirická bytost vůbec myslet?“ [A pokračuje: „Je myšlení činností v tomtéž smyslu jako zatloukání nebo šití, nebo je to činnost, která nesměřuje k něčemu, nýbrž je transcendentním intransitivem, stejně jako je chůze intransitivem empirickým?“] Mně rozhodně není jasné, jak to vlastně Descartes myslel: res cogitans je substance, ale co to její cogitare? Je to akt nebo není? A může tato substance myslet také nesprávně? Anebo když „nesprávně myslí“, znamená to, že nemyslí, tj. že se „chová“ jako pouhá res extensa? (Všechny živé bytosti podle Descartesa jsou pouhé stroje, tedy nemyslí; když člověk jako jediná živá bytost myslí, myslí nutně správně – nesprávné myšlení je nemyšlení.) Dnes už to takto nikdy nebere; předpokládáme nejen možno chybného, ale přímo vadného, degradovaného myšlení, a na druhé straně předpokládáme jakési „nižší“ myšlení i u některých vyšších zvířat nebo ptáků. A proto každé myšlení chápeme jako akt, jako výkon. Je to ovšem výkon jiného druhu, než jsou výkony fyzické, neboť se zaměřuje především na myšlenkové „modely“, zatímco na předmětné skutečnosti může mířit jen zprostředkovaně přes pony modely.

(Písek, 120122-2.)